

Sivistysvaliokunnalle

Arenen lausunto valtioneuvoston selvityksistä koskien EU:n komission tiedonannoista koskien henkilökohtaisia osaamistilejä ja pieniä osaamiskokonaisuuksia

VNS 10/2021 vp

- **Arene pitää valtioneuvoston valmistelemia Suomen kantoja henkilökohtaisista osaamistileistä ja pienistä osaamiskokonaisuuksista hyvinä ja kannatettavina.**
- **Pienten osaamiskokonaisuuksien osalta Suomessa on jo toimivat opintopisteisiin perustuva malli korkeakoulujen osalta. Kaupallisilla markkinoilla toimivien yritysten tuottamia koulutuksia ei ole perusteltua ottaa kansallisen sääntelyn piiriin.**
- **Julkista koulutukseen kohdentuvaa rahoitusta ei ole perusteltua kohdentaa henkilökohtaisiin osaamistileihin tai uusien pienten osaamiskokonaisuuksien toteuttamiseen, vaan julkisen rahoituksen tulee kohdentua pääasiassa tutkintokoulutukseen.**
- **Osaamistilien ja pienten osaamiskokonaisuuksien käyttöönottoa on perusteltua edistää vain, jos niiden avulla pystytään lisäämään jatkuvaa oppimista ja siihen uutta kohdistuvaa rahoitusta.**

Yleisiä huomioita

Arene pitää tärkeänä komission tavoitteita vahvistaa EU-kansalaisten osaamistasoa, lisätä koulutuksellista tasa-arvoa ja kasvattaa jatkuvan oppimisen koulutustarjontaa. Komission esitykset pienistä osaamiskokonaisuuksista ja henkilökohtaisista oppimistileistä voivat potentiaalisesti vaikuttaa merkittäväällä tavalla jatkuvan oppimisen koulutusmarkkinaan. Suomessa jatkuvan oppimisen koulutustarjontaa on pyritty lisäämään viime vuosina erilaisin keinoin, kuten kasvattamalla jatkuvan oppimisen merkitystä korkeakoulujen rahoitusmallissa ja uuden Jatkuvan oppimisen ja työllisyyden palvelukeskuksen perustamisen avulla. Avoimessa ammattikorkeakoulussa suoritettiin vuonna 2021 yhteensä 570 650 opintopistettä, joka vastaa yli 2 700 tradenomin tai sairaanhoitajan tutkintoa vuodessa. Opintopistemäärä on lähes kolminkertaistunut viimeisen 5 vuoden aikana. Ammattikorkeakoulujen rahoitusmallissa jatkuvan oppimisen perusteella jaettavan rahoituksen osuutta on kasvatettu jatkuvasti ja sen osuus on vuonna 2021 voimaan tullessa rahoitusmallissa 8 % kokonaisrahoituksesta.

Osaamiskokonaisuudet sekä osaamistilit liittyvät kiinteästi tarpeeseen kasvattaa jatkuvan oppimisen tarjontaa sekä siihen kohdistettavia resursseja. Ammattikorkeakoulujen näkökulmasta on keskeistä luoda rakenteita niin kansallisella kuin eurooppalaisella tasolla, joiden avulla jatkuvan oppimisen

tarjonnan toteuttamiseen saadaan lisää resursseja koulutukseen kohdennettavan julkisen rahoituksen lisäksi. Korkeakoulut eivät voi vastata jatkuvan oppimisen tarjonnan lisäämisestä omalla julkisella rahoituksellaan, vaan rahoituksen on tultava muista lähteistä.

Pienet osaamiskokonaisuudet

Valtioneuvoston valmisteleva Suomen kanta koskien komission esitystä pienistä osaamiskokonaisuuksista on kannatettava. Arene pitää tärkeänä, että kansalaisilla on mahdollisuus kehittää ja päivittää osaamistaan läpi elämän. Työuran aikaisen osaamisen päivittämisen avulla voimme pidentää yksilöiden työuria ja parantaa tuottavuutta.

Arene pitää ongelmallisena komission esittämää mallia, jossa tutkintoa pienempiä osaamiskokonaisuuksia ryhdyttäisiin standardoimaan eurooppalaisella sääntelykehikolla. EU:n jäsenvaltioiden koulutusjärjestelmät poikkeavat merkittävästi toisistaan ja yhteisen, kaikille sopivien standardien löytäminen on EU-tasolla haasteellista. Suomessa on korkeakoulutuksen osalta olemassa selkeä pieniä osaamiskokonaisuuksia koskeva määritelmä, joka perustuu eurooppalaiseen opintosuoritusten ja arvosanojen siirtojärjestelmään (ECTS) eli opintopisteisiin.

Arene ei näe tarpeellisena ottaa julkisen koulutusjärjestelmän ulkopuolella tuotettuja osaamiskokonaisuuksia sääntelyn piiriin. Julkisen koulutusjärjestelmän ulkopuolella hankittu osaaminen voidaan julkisten koulutusjärjestelmän toimesta tunnistaa ja tunnustaa osana tutkintokoulutuksia tarvittaessa. Suomen vaatimus osaamiskokonaisuuksien hyväksymisestä jäsenvaltioittain kansalliseen tutkintojen viitekehykseen on perusteltu, jotta viitekehyksiä ei laajenneta unionin toimesta ilman kansallista hyväksyntää.

Pienten osaamiskokonaisuuksien kannalta keskeistä on niiden tuottaman osaamisen luotettavuus. Julkisen sääntelyn piiriin ottaminen tarkoittaa, että koulutuksen ja osaamisen arvioinnin laatua seurataan, jotta tuotetun osaamisen laadusta voidaan olla varmoja. Suomessa koulutuksen laatua ja sisältöjä ei perinteisesti ole akkreditoitu, vaan esimerkiksi korkeakoulujen koulutusten laadunvarmistus on toteutettu laatujärjestelmien ja niiden auditointien avulla. Yksityisten järjestäjien koulutusten ottaminen sääntelyn piiriin edellyttäisi jatkossa koulutusten akkreditointia, jotta koulutusten laatu voidaan varmistaa.

Henkilökohtaiset osaamistilit

Valtioneuvoston esitys Suomen kannaksi koskien henkilökohtaisia osaamistilejä on kannatettava. Suomessa on nykyisin kansalaisilla kattavat mahdollisuudet hakeutua julkisen koulutusjärjestelmän tarjoamiin koulutuksiin, jotka ovat tarjolla kansalaisille ilmaiseksi tai vahvasti julkisesti subventoituun hintaan. Lisäksi Suomessa on olemassa erilaisia tukimuotoja, joiden avulla työtön tai työttömyysuhan alla oleva henkilö voi kouluttautua ja siten edistää työmarkkinakelpoisuuttaan. Suomessa aikuiskoulutuksen osallistumisaste on jo nykyisin korkea eikä uusi tilimalli todennäköisesti tulisi lisäämään erityisesti koulutustarpeessa olevien kansalaisten jatkuvan oppimisen palveluiden käyttöä.

Erityisesti Arenen karsastaa ajatusta, jossa julkista rahoitusta kanavoitaisiin osaamistileihin tutkintokoulutuksen ja koulutuksen järjestäjien perusrahoituksen sijaan. Korkeakoulujen velvoitteita tutkintokoulutuksen, jatkuvan oppimisen ja koulutusperäisen maahanmuuton osalta on lisätty merkittävästi viime vuosina ilman riittäviä resurssipanostuksia. Nykytilanteessa julkisella rahoituksella tulisi turvata erityisesti tutkintokoulutuksen riittävä rahoitus.

Esitetty osaamistilimalli voisi toimia tilanteessa, jossa rahoitus osaamistileille tulee työmarkkinaosapuolien sopimuksella julkisen rahoituksen ulkopuolelta ja tilien käyttö on sidottu mahdollisimman vahvasti julkisen koulutuksenjärjestäjien jatkuvan oppimisen tuotteiden hyödyntämiseen.

Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arene ry

Mervi Vidgrén
puheenjohtaja

Ida Mielityinen
toiminnanjohtaja

Lisätietoja:

Asiantuntija Samuli Maxenius, 040 650 1006, samuli.maxenius@arene.fi